

REMISS: Forum för levande historias framtida inriktning, KU
2021A

Mats Greiff, professor i historia

Utredningen har som syfte att se över hur Forum för levande historias uppgifter påverkas av inrättandet av Sveriges museum För förintelsen och med vilken inriktning Forum för levande historias arbete ska bedrivas framöver.

Forum för levande historia (FLH) har i dag som uppgift att ”främja arbete med demokrati och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten”. Verksamheten ska bedrivas i kontakt med pågående forskning. (s.17) Mot bakgrund av inrättandet av Sveriges museum för Förintelsen problematiseras detta uppdrag i utredningen. Den åtskillnad som i utredningen görs mellan FLH och museet ter sig problematisk. Utredningen menar att det blir museets uppgift att belysa historiska händelser och sammanhang medan FLH tillskrivs uppgiften att bedriva utbildning för olika grupper i samhället. Detta resulterar i en åtskillnad mellan ”historia” som säges vara museets uppgift och utbildningsvetenskap, mera specifikt historiedidaktik som ska präglade FLH. En sådan åtskillnad mellan historia som vetenskap och historiedidaktik är problematisk. Historisk forskning och historia som skolämne är inget som fritt svävar i luften separerad från historiedidaktiska frågor kring varför historia, vilken historia och hur historia brukas. Tvärtom är historia och historiedidaktik ouplösligt förenade med varannat. Historiedidaktikens frågor lägger grund för såväl historieforskning som historieundervisning. Därför är det täta samarbete mellan FLH och museet som skrivs fram av yttersta nödvändighet.

Det starka fokus som i formandet av FLH:s uppdrag läggs på lärdomar från Förintelsen och den nya formuleringen ”kommunistiska regimers brott mot mänskligheten” riskerar att rubba förtroendet för FLH:s verksamhet. Förvisso bör dessa skeenden vara mycket viktiga i FLH:s verksamhet men de får inte betonas så ensidigt att andra allvarliga brott mot mänskligheten som skett tenderar att förringas. Exempel på sådana kan vara slaveri, fördrivandet av och utrotningen av ursprungsbefolkningar i Amerika, den konstruerade svälten i Irland under 1840-talet eller folkmordet på Armenier. Allvarliga sådana brott har också skett i demokratins namn såsom exempelvis atombomberna över Japan eller eldstormen i Tokyo under andra världskrigets slutskede. Kanske är det rent av så att ett ensidigt belysande av auktoritära regimers brott mot mänskligheten riskerar att skapa en blindhet för brott som kan genereras i demokratiskt styrda samhällen såsom vårt eget Sverige. Genom att också fokusera på brott begångna av demokratier eller i liberalismens namn – men också att auktoritära regimer kan ha uppnått sin ställning genom demokratiska politiska processer – stärks FLH:s arbete för att människor ska vara vaksamma på vad som händer i den egna samtiden och i det egna landet.

Mot bakgrund av ovanstående menar Malmö universitet att FLH:s uppgifter bör formuleras till:

att främja demokratiska värden utifrån kunskaper om Förintelsen och andra brott mot mänskligheten i historien,

att öka och fördjupa kunskapen om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans

Malmö universitet håller med om att det behöver betonas att FLH_s särskilda uppgift är att främja demokrati. Universitetet ställer sig däremot starkt kritisk till formuleringen att ”FLH bör ges uppdraget att utveckla och stärka myndighetens utbildningsvetenskapliga kompetens”. Det finns till och med en formulering om att ”FLH ska utgöra en expertmyndighet inom det utbildningsvetenskapliga området”. Malmö universitet menar att FLH i stället ska vara en expertmyndighet inom ett område som handlar om historisk och historiedidaktisk forskning med syfte att stärka demokratin bland annat genom ett fokus på Förintelsen och andra brott mot mänskligheten samt på Sveriges nationella minoriteter. I detta sammanhang bör därför också betonas frågor som har att göra med FLH:s relation till universitetsvärlden med dess forskning och utbildning. Sådan samverkan bör skrivas in som ett viktigt uppdrag för FLH. Det senare kan få en stark bas om ett vetenskapligt råd tillskapas.

I ett sådant bör det finnas nationella och internationella företrädare för universitetsvärlden, Sveriges museum för Förintelsen och FLH.